

Landbruks- og
matdepartementet

Nasjonal strategi for urbant landbruk

Guri Tveito

18.oktober 2022

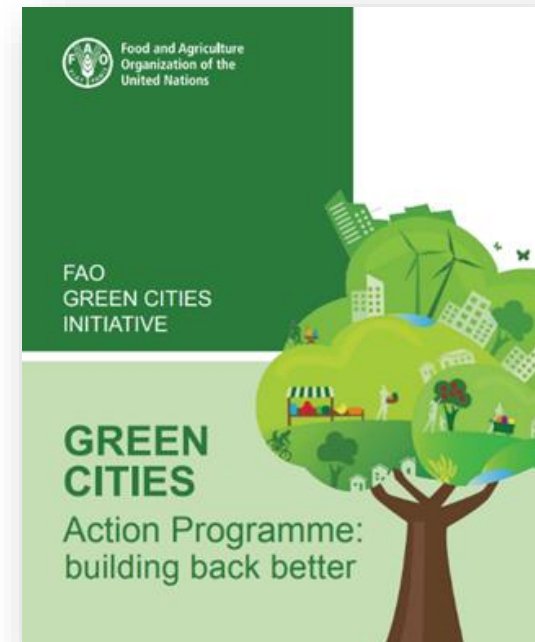

Hvordan ser verden ut om 30 år?

- **Økt urbanisering**
50 % av jordas befolkning bor i dag i urbane strøk - i 2050 er andelen ventet å stige til 70 %
- **Økt folketall**
I samme tidsrom er folketallet antatt å øke fra 7,7 til nærmere 10 milliarder mennesker
  - I Norge bor 82 % av befolkningen i byer og tettsteder i 2020, og andelen er økende
- **Økt matbehov**
FN anslår at vi må øke matproduksjonen med 60 % fram mot 2050
Bærekraftige matsystemer (EU: Green Deal, Farm to fork)
  - Over 70% av grønstrukturen i norske byer og tettsteder er nedbygd siden 1950
- **Økt global ustabilitet**
Klimaendringer, pandemier, internasjonale konflikter, migrasjon påvirker matproduksjon og handel

FAO mener at **urbant landbruk er en del av løsningen** for å møte behovet for mat og klimahensyn i fremtiden

- kortreist mat
- arbeidsplasser
- Resirkulering av næringsstoffer, vann og energi
- skape grønstruktur og gjøre byer mer motstandsdyktige mot klimaendringer
- I følge FAO finnes det 800 millioner urbane dyrkere i verden

Nasjonal strategi for urbant landbruk er tverrsektoriell

LMD bærekraftig matproduksjon, jordvern, næringsutvikling, mattrygghet, dyre- og plantehelse, dyrevelferd, matsikkerhet

KDD utvikling av bærekraftige byer og tettsteder
byplanlegging, byggforskrifter

KLD naturmangfold, sirkulære byer

ASD arbeidstrening, sosial integrering, sosialt
entreprenørskap

HOD folkehelse, matsvinn

KD skoler, barnehager, utdanning, forskning,
integrering

Politiske mål og ambisjoner urbant landbruk

Hurdalsplattformen

1. Økt sjølforsyning, redusere matsvinnet
2. Redusere maktposisjonen dagligvarekjedene har i verdikjeden for mat
3. Vern av matjord
4. Sirkulær økonomi
5. Klimatilpasning, naturbaserte løsninger og økt naturmangfold (pollinatorer), sikre grøntområder og bidra til bedre overvannshåndtering
6. Videreutvikle kommunens verktøykasse i natur- og klimaarbeidet
7. Styrke praktisk læring i skolen, daglig fysisk aktivitet
8. Inkluderende arbeidsliv
9. Forebyggende helsearbeid

Hva omfatter strategien?

Gårdsdrift i og nær byen

- By-nære gårder som produserer mat
- Besøksgårder/Inn på tunet- gårder /Bybonde
  - Skole, arbeidstrening, integrering, psykisk helse,
  - Kompetansesentre for lokal dyrking
- Andelslandbruk

Matproduksjon på nye måter

- Dyrking på tak/vegger
- Vertikal dyrking innendørs
- Hydroponi
- Akvaponi

Dyrking i by og tettsted

- Parsellhager
- Skolehager
- Terapeutiske hager
- Felleshager
- Markedshager

Andelslandbruk Maridalen

[Byspire](#)

Skolehagen til Norsøk på Tingvoll, Foto:Kirsty McKinnon

Hovedmål:

Legge til rette for urbant landbruk i byer og tettsteder

Tre innsatsområder:

1. Bærekraftig by- og stedsutvikling
2. Økt kunnskap om bærekraftig matproduksjon
3. Økt bærekraftig verdiskaping og næringsutvikling

1. Bærekraftig by- og stedsutvikling

- Hvorfor bruke urbant landbruk i by og stedsutvikling?
- Hvordan legge til rette gjennom arealplanleggingen?
- Oslo, Bergen og Telemark kan inspirere til lokalt tilpassede strategier i hele landet

Økende aktivitet landet rundt

I Finsal sanse- og skolehage på Hamar jobber skoleelever, sykehjemsbeboere og domfelte side om side.

<https://www.youtube.com/watch?v=RzOFBGLO3bl>

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet Studier Forskning Om NMBU

NMBU / Aktuelt / Master i urbant landbruk – første og eneste i Norden

Nyhetsbrev Arkiv

Master i urbant landbruk – første og eneste i Norden

<https://www.nmbu.no/aktuelt/node/42952>

NORGES BONDELAG Bondelaget mener For bonden Fylkeslag

AGDER

Om Agder Bondelag Fra hav til hei

Urbant landbruk - Kristiansand kommune med spanande og matnyttig prosjekt

Publisert Av Øystein Moi, 05.07.2017 11:57

Hva skjer? Velg by Ak

Bodo ekologiske besøkshage. I forgrunnen Camilla Helgesen, prosjektleder for Bodo kommunes satsing på urbant landbruk som gjennomføres i samarbeid med Statsforvalteren i Nordland. Foto: Sverre Magnus Bjørseth

<https://www.urbantlandbruk.no/bodo>

Start en samtale eller søk her

Eierside / Urbant landbruk i Kongsberg kommune - oppstart av prosjekt

Urbant landbruk i Kongsberg kommune – oppstart av prosjekt

<https://www.kongsberg.kommune.no/article/urbant-landbruk-i-kongsberg-kommune-%E2%80%93-oppstart-av-prosjekt>

Samskappingsprosjektet urbant landbruk

Bli med! - Saman skapar vi noko nytt!

Prosjektet urbant landbruk er eit av tre delprosjekt som ligg under forskingsprosjektet «Den samskapande kommunen». I prosjektet «urbant landbruk» ønskjer Stad kommune å utforske potensialet av urbant landbruk, og korleis ein kan bruke det for å skape eit enda meir levande sentrum med mykje aktivitet.

<https://stad.kommune.no/nyhende/samskapping-prosjektet-urbant-landbruk.8082.aspx>

2. Økt kunnskap om bærekraftig matproduksjon

- Matproduksjon som arena for læring og mestring i skole, barnehage
- Utdanning - rekruttering til landbruket og andre grønne næringer
- Kunnskapsutveksling landbruksnæring, forsknings- og kompetansemiljø, forvaltning, frivillige organisasjoner og hobbydyrkere
- Kunnskapsbehov Bærekraftige dyrkingsmåter og innsatsvarer, miljø- og helsemessig trygg matproduksjon i urbane miljøer, urbant landbruk i samfunns- og næringsutvikling

NORSØK sin skolehage på Tingvoll, Foto Kirsty McKinnon

Gartneriet på Bygdø Kongsgård, Foto Haakon Harris

Ringsaker bygdekvinnelag "Bætan", Foto Inger Amb

Skolehage

Gode eksempler fra statsforvalterne kan stimulere flere til å ta i bruk skolehage

Kafé Landøya
ELEVBEDRIFT

Organisering
(i planleggingsfase)

Kafé Landøya
Skolens elevbedrift.
Ruller mellom 9.-og 10.trinn

- Håndtere matavfall
- Starte prosess med kompostering
- Samle frø
- Fokus på bærekraft
- Fokus på matsvinn
- Servere selvprodusert mat

Supplerende læringsarena

- Spes.ped- avdeling (fast gruppe elever)
- Mestringsarena (dynamisk gruppe elever)
- Ferdigstille jord-produksjonen
- Før-kultivere
- Dyrke (vanne, luke, følge opp)

Landøya ungdomsskole, Asker, Viken

Blakstad skole, Asker, Viken

Vik skole, Sømna, Nordland

Skolehagekurs

- 5 gratis kurs om dyrking og etablering på våren:
- 2 fysiske på Kongsgård
- 3 digitale kurs

Pilotskoler

- Tordenskjoldgate skole
- Nygård skole
- Hånes skoleenhet

Skolehagenettverk

- Bli med i skolehagenettverket på facebook
- Følg med på arrangementer
- Scan QR kode for mer info

Bli med å dyrke skolehagene i Kristiansand!

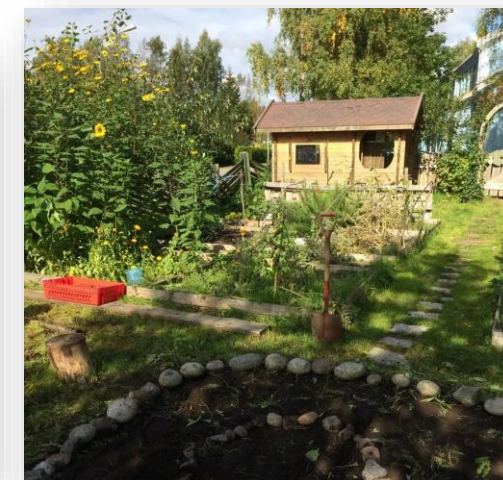
Oppstart skolehager i Kristiansand - våren 2022

Kollmyr skole, Skien, Telemark

Flatdal oppvekstsenter i Seljord, Telemark

Steinerskolen i Vestfold

Kompetansemiljøer

- Gartneriet, Bygdø Kongsgård i Oslo
- Voll Gård i Trondheim
- Linderud gård i Oslo
- Århus Gård i Skien
- Ullandhaug økologiske gård, Stavanger
- Holt Økohage, Tromsø
- Losæter - Bybonden i Oslo
- Bybonden i Bergen
- Holt økopark, Tromsø
- Norges skolehagelag
- Dyrk Framtida – flere skolehager i Norge
- Geitmyra matkultursenter for barn
- Oslo kommunale skolehager
- Nabolagshager
- Hagecrew
- Tana videregående skole
- Natur Videregående skole, Oslo
- Gartnerskoler
- Fylkesmannen
- Norsk landbruksrådgivning
- Norsk senter for økologisk landbruk, NORSØK
- Norsk institutt for bioøkonomi, NIBIO
- Nasjonalt senter for urbant landbruk, NMBU
- Vitenparken på Ås
- NIVA
- Fridtjof Nansens Institutt

3. Økt bærekraftig verdiskaping og næringsutvikling

Økt mangfold i dyrkingsmetoder, produkter, tjenester og markedskanaler

Kolonihager som bidrar til å øke kunnskapen og respekten for jordbruket. Foto: Philip Andre

Illustrasjonsplan 27.10.2020 Norconsult

Innovasjon i landbruket. Jorden skal brukes til matproduksjon på en ny og alternativ måte. Geir og Anne Marie Joa satser stort på kolonihager. (Solbladet 3.februar 2021)

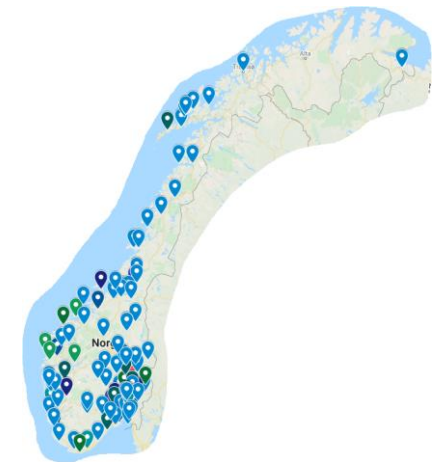
Vertikal, hydroponisk dyrking av salat, krydderurter og bær året rundt, tett på forbrukermarkedet. Onna Greens produksjonsanlegg i Moss har kapasitet til å dyrke 350 tonn salat i året. (Moderne transport 7.sept 22)

Markedshage i Vestland, Foto Frøydis Lindén

Gruten AS dyrker østerssopp på kaffegrut

REKO-RINGER I NORGE
Lokalprodusert mat, direkte salg uten mellomledd

Tiltak for å legge til rette for urbant landbruk

By- og stedsutvikling

- Veileder for urbant landbruk i lokal arealplanlegging
- Veileder for beplantning av frukttrær, bærbusker mm i offentlige parker og grøntområder
- Vurdere justeringer i lover/ forskrifter
- Urbant landbruk som del av de nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging
- Oppfordre kommunene til å legge til rette for urbant landbruk i arealplanleggingen

Øker Portal, 7 mål takpark, Foto Svanhild Blakstad

Økt kunnskap om matproduksjon

- Flere skolehager
- Samarbeid med innvandrersamfunn for å utveksle kunnskap og tilpasse tiltak til ulike matkulturer
- Utvikling av studie- og kurstilbud, samt uformelle kurs i regi av frivillige organisasjoner
- Bidra til forskning, kompetanseoppbygging og innovasjon for urbant landbruk gjennom eksisterende virkemidler og programmer

Økologisk
Norge

Flere skolehager

Vi dyrker fremtida! Hvert år etablerer vi 10 nye skolehager i Norge.

<https://okologisknorge.no/prosjekter/flere-skolehager/>

Verdiskaping og næringsutvikling

- Stimulere til økt verdiskaping og næringsutvikling gjennom virkemidler og innsats i det næringsrettede virkemiddelapparatet, underliggende etater, statsforvalterne, fylkeskommuner og kommuner
- Vektlegge urbant landbruk som en del av arbeidet med Matnasjonen Norge

Århus andelslandbruk, Foto: Hilde Amy Teie